תלמוד בבלי · אחרונים · קרן לדוד

קרן לדוד על תענית

רבי דוד כהן־סקלי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרן לדוד על תענית

רבי דוד כהן־סקלי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרן-לדוד-על-תענית/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף יז: 4
דף יח. 4
דף יח: 6

דף יז:

בש"ס למה לי מריש ירחא לימא מתרי בניסן ור"ח גופיה יו"ט הוא ואסור. לא נצרכה אלא לאסור יום שלפניו. ושלפניו נמי תפוק ליה דהוה ליה יום שלפניו ר"ח. ר"ח דאורייתא הוא ודאורייתא לא בעי חזוק דתניא. ופיר"ש והר"ן במתני' ט"ו ע"ב דטעמא שאם כתוב בהן דלא למספד. לפניו נמי אסור דילמא אתי למעבד ביום טוב גופיה ע"ש. וא"כ טעמא דלא אסרו גם ביום שלפני שבתות וימים טובים ור"ח משום דכיון שהם מן התורה אין צריכין חיזוק לאסור לפניהם דילמא אתי למעבד בהם גופם כיון שהן גופן אסורייהו חמיר דמן התורה אסורין לכך לא חיישינן דילמא אתי למעבד בהו גופייהו:

ולפי"ז קשה לי דמאי משני הש"ס אקושיית לימא מתרי בניסן דהא ר"ח גופיה יו"ט הוא ואסור ופריק ליה דלא נצרכה אלא לאסור יום שלפניו. הא עדיין תיקשי לן דלמה יהיה אסור יום שלפניו משום דילמא אתי למעבד ביו"ט גופיה הא הכא ליכא למיחש להכי דהא יו"ט גופיה יש בו קדושה אחרת שהוא ר"ח דמדאורייתא הוא ומשום הכי ליכא למיחש דילמא אתי למעבד ביה ביו"ט גופיה. ולאו קו"ח הוא. ומה אלו היה בו כ"א קדושת ר"ח לא גזרינן ביה השתא דאתוסף ביה קדושה אחרת שנעשה בו נס וקבעוהו יו"ט מחמת הנס ליחוש ביה. אתמהא :

ואפשר לומר בדוחק משום דלא פליג רבנן אסרוהו שכיון דכתוב במגילת תענית דלא למספד ואסרו ג"כ לפניהם גם זה לא חילקו בו ואסרו לפניו ג"כ וק"ל:

דף יח.

אי הכי בכ"ט נמי מאי אירייא דהוי יומא דמקמי יומא דמיתוקם תמידא. תפוק ליה דהוה ליה יומא דבתר כ' ותמניא ביה דתניא וכו' אמר אביי לא נצרכה אלא לחדש מעובר ופירש רש"י דהשתא כי הוה אדר שני מלא הוה יום ל' לפני ר"ח ניסן דמשום יו"ט דר"ח לא מיתסר אלא כ"ט ע"ש. וא"כ יום שלשים אין איסוריה אלא משום שהוא לפני ל"א דאיתוקם ביה תמידא. והוא תמוה דהא יום שלשים לעולם קובעים בו ר"ת ככל חקותיו וככל משפטיו כיום ל"א. וא"כ תיפוק ליה שהוא יו"ט משום עצמו שאע"פ שאין מונין החדש הבא אלא מיום ל"א ואילך מ"מ גם יום ל' עושין בו כמעשה יום לא' בהלל ובתפלת המוספין ובחתימת ברכת מקדש ישראל וראשי חדשים ובספר תורה לכל הלכותיו:

ולכאורה נראה שזהו שקשיא להו להתוספות ז"ל ד"ה לא נצרכה אלא לחדש מעובר דפירשו דהאי לא נצרכה קאי אעשרים ותמניא והוציאוה מן פשט ריהטת הש"ס דקאי איומא דאתוקם תמידא ע"ש:

אבל נראה דגם לדבריהם עדיין קשה פרכת הש"ס דפריך לעיל דלמה לי מריש ירחא לימא מתרי בניסן וכו' דמה שתירץ וקאמר לא נצרכה אלא לאסור יום שלפניו. לכאורה השתא הוא נסתר דממה נפשך שאם החדש חסר א"כ יום כ"ט תיפוק ליה דהוה יומא דבתר עשרין ותמניא כמו שפריך הש"ס. ואי מעובר וקאי איום שלשים תיפוק ליה שהוא ר"ח משום קדושת עצמו. ואין לומר שבארץ ישראל לא היו עושים בר"ח מעובר אלא יום שלשים ואחד. אבל יום שלשים לא היו מקדשין אותו כלל והיו עושין אותו חול כיום תשעה ועשרין ושמנה ועשרין. זה לא שמענו ולא ראינו דבר כזה. ועד היום עושין בארץ ישראל כמעשינו וכקביעותנו. וכן הוא בשמואל א' כף פסוק כ"ז ויהי ממחרת החדש השני שתרגם יונתן ב"ע והוה ביומא דבתרוהי דהוה עבור ירחא תניינא ע"ש. ועי' לרבינו ישעיה בפירושו שם על שמואל:

אחר כך ראיתי לחתם סופר א"ח סי' קס"ג שנדחק בזה וכתב דצריך לפרש כשכבר ידעו ב"ד ע"פ החשבון שלא יבואו ביום שלשים. ועל כן אין קדוש אלא יום אחר ושלשים ע"ש. ועי' בספרי קרית חנה דוד שהארכתי שם בתשובה ע"ש:

שם י"ח ע"א. אתמר אמר רב הלכה כרבי יוסי וכו' והקשה הר"ן ז"ל דלמאי נ"מ פסק רב הלכה כרבי יוסי דהא איהו הוא דאמר בפרק קמא דר"ה דף י"ח בטלה מגילת תענית. ומפני זה הכריח דמשום דקי"ל דבחנוכה ופורים לא בטלה א"כ אפילו לאחרים. ולהכי הוצרך לפסוק הלכה כר"י וע"ש מה שכתב בשם הראב"ד דלענין תענית צבור לא בעלה ע"ש. ועי' להרב יד דוד בחידושיו במגילה כאן ע"ש:

ול"י אני הד"ך נראה נראה לומר בנפ"מ לבני העיר שנעשה להם נס וכמו שכתב הרב מגן אברהם בסי' תרפ"ו ס"ק ה' משם תשובת מהר"ם אלשקר שיכולים בני העיר לתקן בהסכמה ובחרם עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות פורים ביום שנעשה להם נס ע"ש. וכן שמעתי מפי מורנו הרב החסיד רבינו שלמה הכהן אצבאן זכר צדיק לברכה לחיי העולם הבא זיע"א בשנת תרל"ו או תרל"ז כי רבינו אבינו הזקן הנ"ל עיקר מולדתו בעי"ת דבדו יע"א היא עיר מולדתנו והלך ונתיישב במתא מחסי"א פאס יע"א מ"מ כמו שלשים שנה. והוא היה בזמן הרב מתתיה סרירו זצ"ל והרב החסיד רבינו יהודה הכהן זצ"ל. והרב הגדול רבינו אבנר צרפתי וכמה גדולים אשר שמש הרש"ך זכר כולם לברכה לחיי ה"ה. ואחר כך חזר לעירו דבדו יע"א והיה עושה פורים ביום שנעשה להם נס בפאס יע"א ביום שהובקעה העיר ונפלו חומותיה שהוכתה באבני תותח ע"י המלך והיה באותו זמן וקבעו אותו יום לדורות עולם לדורות אחריהם. וכן העלה הרב חתם סופר חלק א"ח סי' קס"ג ע"ש בדינים היוצאים מתשובתו הרמתה. ראשונה כתב וז"ל דשפיר מצי צבור

או יחיד (נ"ל דוקא צבור אבל לא כללות כל ישראל. עי' להמלבי"ם בפירושו על מגלת אסתר בפסוק על כן היהודים הפרזים ט' י"ט ופסוק כימים אשר נחו בהם היהודים פסוק כ"ב) לקבוע יום מועד לעצמם ביום שנעשה להם נס ומצוה נמי עבדי. עי' מ"א סוף סי' תרפ"ו ודלא כמ"ש הפר"ח במנהגי איסור אות י"ד ע"ש עכ"ל.

שוב ראיתי להרב בעל ספר ארץ חיים על הש"ע א"ת להרב הגדול כמוהר"ר חיים סתיהון מעה"ק צפת אמת תובב"א נר"ו יאיר ויזהיר בסי' תרפ"ו העתיק לנו דברי הרב מ"א שכתב משם מהר"ם אלשקאר וכתב וכן הסכימו מהר"ח אבולעפייא ז"ל בספרו מקראי קדש והרב חתם כנז' עוד הביא לנו מה שכתב מוהר"ר נסים זרחיה אזולאי אב ב"ד דצפת כי בצפת קבעו פורים ביום עשרה בתמוז על הנס שנעשה בשנת תקצ"ד. וכן קבעו פורים בעה"ק טבריה ת"ו ביום ארבעה כסליו ויום שבעה אלול על הנסים שנעשו שם בימים ההם בשנת תק"ג ע"ש וכן כאן אוראן יע"א נהגו לעשות פורים ביום ששה באב שנעשה להם נס גדול ועי' להרב מועד לכל חי להר"ח פאלתשי בסי' ואו אות ח' ע"ש.

וא"כ נראה לי לומר דלהכי אהני לן הלכתא כרבי יוסי כדי לאסור לפניהם או לאחריהם ודו"ק.

עוד נראה לומר דנפ"מ לימים שלא בטלו כגון מר"ח ניסן עד אחר הפסח שהם י"ט שהוקם המשכן והקריבו הנשיאים קרבן כל יום כמ"ש מר"ן ז"ל בא"ח סי' תכ"ט סעיף ב'. וכן מתחלת ר"ח סיון. עי' סימן תצ"ד ג'. וכן ט"ו באב וט"ו בשבט וכמה זמנים אחרים המוזכרים בסי' קל"א סעיף ואו' ז' ע"ש ודו"ק:

דף יח:

רב נחמן גזר תעניתא בתריסר, אמרו ליה רבנן יום טוריינוס הוא וכ"ו. קשה וכי אינהו לא סברי שבטלה מגילת תענית. ואפשר לומר דבהא פליגי דאינהו סברי דנהי דבטלא מגילת תענית היינו לתענית יחיד שיכול להתענות. אבל לא לתענית צבור ורב נחמן סבר דבטלה לגמרי ואפילו לענין תענית צבור ועי' במר"ן ש"ע א"ח סי' תכ"ט סעיף ב'.

תם מסכת תענית